

Khi Tonton Mỹ Phiếm

*Song Thao

Làm lớn phải nghiêm và buồn cho oai, nghĩ vậy là sai. Tổng Thống Mỹ được dân bầu lên cần phải câu phiếu cho mình và cho đảng của mình nên phải có bộ mặt sao cho dễ thương. Dễ thương nhất là phải biết... phiếm. Cứ cười một cái là dân khoái. Cười cợt chính mình dân càng khoái.

Chuyện gái gú của tonton Clinton từ ngày có chuyện lùm xùm với cô Lewinsky cả thế giới đều tỏ tường. Tuy suýt mất cái ghế số một của nước Mỹ nhưng ông không tránh né chuyện này. Khi ông gặp ký giả Jay Leno, ông Clinton tình bơ nói: viện thăm dò Gallup mới làm một khảo sát. Họ đưa ra câu hỏi: “Cô có chịu ngủ với Tổng Thống Clinton không?”. Kết quả 1% nói “yes”, 2% nói “no” và có tới 97% nói: “Never again!”. Không có lần nữa!

Chuyện động trời! Bà Clinton đi khám sức khỏe, bác sĩ báo cho bà biết là bà vừa có bầu. Bà nghe mà tá hỏa tam tinh. Tuổi đã cứng lại đang là Đệ Nhất Phu Nhân, mặt mũi nào giơ ra trước toàn thế giới đây? Mặt đỏ phừng phừng, bà bốc phen hét với chồng: “*Quý râu xanh! Ông có biết là ông vừa làm bà có bầu không?*”. Đầu dây bên kia im bặt. Một hồi lâu mới nghe giọng Tổng Thống nhỏ nhẹ: “*Bà là ai vậy?*”.

Người thích phiếm và kể chuyện cười nhiều nhất là Tổng Thống **Ronald Reagan**. Cũng đúng thôi vì ông vốn là một tài tử điện ảnh của Hollywood trước khi bước vào tòa Bạch Ốc. Ông kế nhiệm **Tổng Thống Carter** và đã phải gánh nạn lạm phát thừa hưởng từ ông tonton đầu phong này. Trong một bài diễn văn, ông ví von chuyện này một cách rất duyên dáng. Ông kể chuyện một anh Trung Sĩ đang trắc nghiệm khả năng ứng phó của các tân binh. Anh hỏi một anh lính mới tò te:

- Anh đang điều khiển một hệ thống xe lửa tại một nhà ga. Một đoàn tàu từ phía Bắc, cách nhà ga 15 cây số, đang lao về phía nhà ga với tốc độ 60 cây số /giờ. Cũng

trên đường ray đó, một đoàn tàu từ phía Nam, cách nhà ga chỉ có 10 cây số, đang chạy về nhà ga với tốc độ 50 cây số / giờ. Anh phản ứng ra sao?

Anh tân binh trả lời không cần suy nghĩ:

- Tôi phen về nhà kêu thằng em trai Billy chạy ra ga gặp.

Anh Trung Sĩ ngạc nhiên hỏi:

- Tại sao vậy? Thằng nhỏ Billy là thần đồng về toán hay sao?

Anh lính tình bơ:

- Thừa, không phải. Hắn chỉ mới 14 tuổi mà. Nhưng hắn chưa bao giờ thấy hai xe lửa đụng nhau cả!

Tổng Thống **Kennedy**, người được tuổi trẻ Việt Nam ngày đó say mê. Khi ông bị ám sát chết, sinh viên Sài Gòn đã diễn hành trong yên lặng để tang. Tôi bị một cú không vui trong dịp này. Ông thầy người Tân Tây Lan dạy Anh văn tại Đại học Văn Khoa Sài Gòn ngày đó ra bài viết về ông. Trong essay của tôi, tôi viết đây là Tổng Thống Hoa Kỳ trẻ tuổi nhất. Ông thầy đánh một cái chấm hỏi to tổ bố. Khi thảo luận riêng, chúng tôi có ý nghĩ khác nhau: ông thầy nghĩ là một người 42 tuổi thì không còn trẻ trong khi tôi nghĩ ông là “tổng thống trẻ tuổi nhất”. Chẳng lẽ lại nhắc lại Rudyard Kipling “đông là đông, tây là tây”, một ý tưởng có từ năm 1889!

Ngày đó chúng tôi khoái Kennedy, ngoài tuổi trẻ tài cao, còn thuộc dòng dõi quý phái, gia đình thuộc tầng lớp thượng lưu. Chính vì sự giàu có của dòng họ mà nhiều người cho là gia đình đã bỏ tiền mua phiếu cho ông. Trong cuộc vận động tranh cử tại West Virginia, ông bắt đầu bằng cách móc từ trong túi ra một bức điện tín, ông cho biết vừa nhận được từ ông bố. Ông đọc: “*Con chỉ nên mua vừa đủ phiếu để thắng thôi. Cha sẽ rất bức nếu phải trả tiền cho một “landslide!”*.” “Landslide” là thắng nhiều phiếu áp đảo đối phương.

Không trẻ như Kennedy, tonton **Barak Obama** được bầu khi được 47 tuổi, nhưng ông là tonton da đen duy nhất tính tới bây giờ. Ông da đen ngồi vào tòa nhà trắng là điều mà những người có óc kỳ thị không vui. Ông phiếm về nguồn gốc da đen của mình. Có lần ông hỏi cử tọa:

- Bây giờ người ta có sử dụng đúng từ ngữ khi gọi Tòa Bạch Ốc là White House hay không?
Một lần khác, ông nhắc về một chuyện khôi hài đang được nhiều người coi trên mạng xã hội.
- Trong một buổi sáng chạy bộ ở Alabama, Obama chẳng may bị rớt xuống con sông sâu đang cuộn cuộn chảy. May sao, có ba đứa trẻ đang câu cá gần đó nhanh trí dùng cành cây vớt ông lên được. Obama hỏi tôi làm được gì cho các ân nhân đã cứu mạng tôi đây? Đứa trẻ đầu mong được thăm Tòa Bạch Ốc và ngủ đêm tại đó. Đứa thứ nhì mong ông Obama đến lớp học mình, bắt tay các bạn đồng lớp. Obama nói quá dễ dàng, ông sẽ làm như vậy. Còn đứa thứ ba thì lại xin ông một chiếc xe lăn, có gắn iPod, iPad và TV 3-D để cậu ta giải trí. Obama nói ông không hiểu, em đang khỏe mạnh thế này, sao lại muốn ngồi xe lăn? Cậu ta đáp, *"Bây giờ thì khỏe, nhưng sau khi cha tôi biết tôi là người đã cứu sống ông, thì chắc chắn ông ta sẽ bẻ gãy giò của tôi!"*

Tại bữa ăn tối vào năm 2015 của Hiệp Hội Phóng Viên Tòa Bạch Ốc, một dịp để cho các người nổi tiếng thoải mái phiếm với nhau mà không sợ bị trách móc, ông Obama đã tự trào:

- Nhiều người nói tôi đã mất đi sức hút. Những người đó là Michelle và hai con gái tôi.

Trước đó, tại bữa tiệc của Hiệp Hội này vào năm 2011, ông Donald Trump là khách mời nổi bật vì rất nổi tiếng là người quảng giao. Ông bị Tổng thống đương nhiệm Obama và diễn viên hài Seth Meyers thay nhau châm chọc. Lúc đó ông Trump là người khởi xướng một chiến dịch lớn tố cáo ông Obama không sanh ra tại Mỹ nên không có đủ điều kiện làm tổng thống. Chỉ vài ngày trước buổi tiệc, chính quyền tiểu bang Hawaii đã công bố giấy khai sanh gốc của ông Obama để xác nhận ông có đủ tư cách làm tổng thống Mỹ.

Mở đầu bài phát biểu trong bữa tiệc, ông Obama cho chiếu một video trong đó có bài hát ["Real American" của Rick Derringer](#), sáng tác vào năm 1985, với hình giấy khai sanh của ông và hình ảnh chim đại bàng đầu trọc tượng trưng cho nước Mỹ, hình cao bồi Mỹ và chú Sam. Bài hát này được dùng khi các đấu thủ môn thể thao đánh vật wrestling lên sàn đấu. Tôi tạm dịch mấy câu mở đầu của bài nhạc:

*"Tôi là người Mỹ đích thực
Tranh đấu cho quyền của mỗi con người
Tôi là người Mỹ đích thực
tranh đấu cho những gì là chính nghĩa,
tranh đấu cho cuộc sống của mọi người".*

Sau đó Tổng Thống Obama nói :

- Tôi biết rằng ông ấy gần đây nhận một số lời chỉ trích, nhưng không ai vui và tự hào hơn khi đặt dấu chấm hết cho vấn đề về giấy khai sinh của tôi hơn ông Donald. Bởi vì cuối cùng ông ấy có thể trở lại tập trung vào những vấn đề quan trọng, như là chúng ta có làm giả việc đặt chân lên mặt trăng hay không? Điều gì thực sự xảy ra ở Roswell? (địa điểm thường được đồn đại là có dấu vết người ngoài hành tinh), Biggie và Tupac ở đâu? (hai rapper nổi tiếng bị ám sát, nguyên nhân và thủ phạm vẫn còn là điều bí ẩn).

Tiếp theo, diễn viên hài Meyers phiếm:

- Donald Trump nói rằng ông sẽ tranh cử tổng thống với tư cách là thành viên đảng Cộng hòa. Điều đó thật đáng ngạc nhiên, tôi nghĩ rằng ông ấy chỉ đang đùa. Ông Trump sở hữu chương trình thi hoa hậu Mỹ, đó là điều rất tốt cho đảng Cộng hòa, vì họ sẽ truyền hình trực tiếp chương trình tìm kiếm phó tổng thống. Ông Donald Trump mới đây cho biết ông có mối quan hệ tuyệt vời với 'the blacks' (người da màu), tôi nghĩ 'the Blacks' ông ấy nói đến hẳn là một gia đình người da trắng, nếu không thì tôi cá là ông đã nhầm rồi.

Khi máy quay phim chiếu vào Donald Trump, ông mỉm cười, vẫy tay chào mọi người. Sau đó ít lâu, trong một cuộc phỏng vấn, ông Trump nói:

- Tổng Thống đã khôi hài về tôi, tôi đã có một thời gian tuyệt vời. Tôi rất vinh dự. Tôi thực sự rất vinh dự. Và trung thực mà nói, ông Obama nói rất hay.

Nhưng khi nhận xét về những câu bông đùa của Meyers, ông nói:

- Quá thô thiển và lộn xộn!

Sáng ngày hôm sau buổi tiệc, nhiều báo đăng tin với các hàng tít cho rằng ông Trump đã bị làm bẽ mặt. Nhưng ông cho biết những hàng tít này làm ông bối rối vì đó không phải là cảm nhận của ông. Ông nói :

- Tôi không biết rằng tôi sẽ trở thành trung tâm bàn luận, nhưng tôi đoán khi bạn đang dẫn đầu trong hầu hết các cuộc bỏ phiếu, điều đó thường xảy ra.

Theo Adam Gopnik của báo The New Yorker, đêm đó làm thay đổi mọi thứ:

- Vào đêm đó, ông Trump cảm thấy bị sỉ nhục quá nặng nề nên có lẽ từ khi đó ông đã nảy ra ý định trả thù, thậm chí bằng cách sẽ ra ứng cử tổng thống.

Trong buổi tiệc của Hiệp Hội Báo Chí Tòa Bạch Ốc vào năm 2023, **Tổng Thống Joe Biden** bị danh hài Roy Wood Jr. của chương trình “Daily Show” cho vào lò. Wood nhắc lại cuộc biểu tình của dân Pháp chống lại việc tăng tuổi nghỉ hưu và nói:

- Họ không muốn làm việc cho đến 64 tuổi. Trong khi đó, tại Mỹ chúng ta, có một người đàn ông 80 tuổi đang cầu xin chúng ta cho làm việc thêm 4 năm nữa.

Khi đó tonton Biden, 80 tuổi, vừa cho biết sẽ ra tranh cử thêm nhiệm kỳ thứ hai. Ông Biden, ngồi cách bục diễn đàn chỉ vài thước, phá ra cười. Trước đó ông tonton luống tuổi đã ngôn:

- Tôi hiểu rằng tuổi tác là một vấn đề hoàn toàn hợp lý. Nó ở trong tâm trí của mọi người, kể cả của tờ New York Times khi họ chạy tiêu đề: ‘*Tuổi cao của ông Biden là vấn đề lớn. Tuy nhiên của ông Trump thì không*’.

Tổng Thống Bush Con luôn bị chế giễu về trí thông minh cũng như sự kém cỏi về tầm hiểu biết thế giới. Ông kể khi đi thăm một lớp tiểu học, nghe cô giáo giảng bài. Cô hỏi học trò:

- Mình đang học về thảm kịch (tragedy). Các em cho tôi một thí dụ. Một em nhanh lẹ giơ tay:

- Em chạy ra đường chơi và bị xe đụng.

Cô giáo lắc đầu:

- Đó là một tai nạn, không phải thảm kịch

Một em khác nói:

- Thưa cô, một xe buýt của trường bị rơi xuống hố làm nhiều học

sinh tử nạn.

Cô giáo gật đầu:

- Đó là một mất mát lớn lao (great loss) chứ không phải thảm kịch.

Em thứ ba giơ tay xin nói:

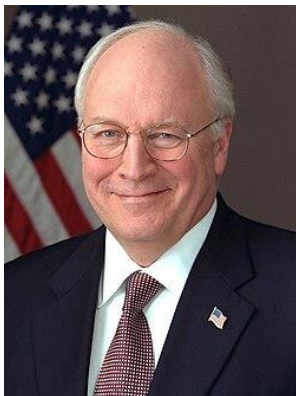
- Khi Tổng Thống Bush bị rớt máy bay chết!.

Cô giáo gật đầu:

- Đúng! Nhưng tại sao em nghĩ đây là một thảm kịch?

Em học sinh trả lời:

- Vì chắc chắn đó không phải là một mất mát lớn lao!

Tổng Thống Bush Con bị dư luận cho là cái bóng của Phó Tổng thống **Dick Cheney**. Trong một lần giới thiệu các thành viên mới được bổ nhiệm trong nội các, ông Bush đã nói với ông phó của mình:

- Này Dick! Hay là anh giới thiệu tôi với mọi người đi!

Đó là một câu tự trào đắt giá. Liệu tonton Bush Con có đủ thông minh để sáng tác ra câu này không? Nhiều người tỏ vẻ nghi ngờ. Tờ New York Times viết: “*Đối với các chính khách, khôi hài đã trở thành một nghệ thuật nghiêm túc*”. Các tonton Mỹ, ông nào cũng để lại một vài câu phiếm duyên đáng để dân chúng nhớ đời. Nhưng trên thực tế không phải tonton nào cũng có khiếu khôi hài. Họ...mua những câu đó. Ai bán mà mua? Có cả một đội ngũ chuyên gia sản xuất những câu khôi hài và điền vào đúng chỗ trong một bài diễn văn. Tiếng Anh gọi đó là skit. Các tonton phải tập dượt đọc sao cho tự nhiên trước khi xuất hiện trước công chúng. Các skit này bao gồm cả lời nói và điệu bộ diễn tả. Quy tắc sáng tác những tình huống ăn khách này là “*làm nóng rất nhưng không được cháy bỏng*”. Các “thầy

hài” phải cân đo đong đếm sao cho câu hài vừa đủ độ, không nhạt nhẽo quá nhưng cũng không gây phản cảm.

Thống Đốc tiểu bang New Mexico, ông Bill Richardson, sau khi đọc bài diễn văn trong buổi dạ tiệc Gridiron lần thứ 120 vào năm 2005, đã thờ phào nhẹ nhõm nói:

- Tôi phải thuê người viết hài và đã tập dượt rất kỹ càng. Lúc đầu tôi cũng lo lắng, giờ thì phải làm điều gì gà cái đấy!

Bí quyết của một skit thành công là mang chính bản thân ra phiếm trước. Tự trào một cách thành thật sẽ được mọi người cảm thông đồng thời chặn được những lời chỉ trích và cho phép ta nói đùa người khác.

Trong suốt lịch sử 250 năm của Mỹ, những chuyện cười về Tổng Thống hay chuyện cười do các ông kể có thể chứa đầy cả ngàn trang sách. Khả năng biết tự trào được đánh giá cao vì nó tạo sự gần gũi giữa nhà lãnh đạo và dân chúng. Đó là một “kỹ thuật” tinh vi trong chính trường Mỹ. Đã là “kỹ thuật” thì phải có chuyên viên. Hai chuyên viên hài đắt giá nhất là **Landon Parvin và Mark Katz**. Parvin chuyên viết cho các tonton đảng Cộng Hòa trong khi Katz viết cho các ông lớn đảng Dân Chủ.

Ông Landon Parvin, người viết diễn văn cho các Tổng Thống đảng Cộng Hòa.
Mark Katz, người viết diễn văn cho các Tổng thống đảng DC

Parvin, sanh năm 1948, phục vụ trong các đời Tổng Thống Reagan, Bush Cha và Bush Con. Ông tạm thời rời Tòa Bạch Ốc vào năm 1985 để làm phụ tá đặc biệt cho Đại sứ Mỹ tại Anh.

Mark Katz, sanh năm 1963, phục vụ dưới thời tonton Clinton từ 1993 tới 2000. Ông đã cho xuất bản cuốn “Clinton & Me” vào năm 2001 kể lại những kỷ niệm hài hước và góc nhìn hậu trường về cuộc đời của một người chuyên viết những câu hài hước cho Tổng thống. Katz biết làm ăn. Ông đã lập ra “Viện Soundbite” chuyên cung cấp các dịch vụ biến các bài phát biểu nhằm chán thành hài hước, hấp dẫn. Khách hàng của ông không chỉ là các chính trị gia mà còn có các tai to mặt lớn trong giới thương mại. Tiền không! Té ra người ta bán phiếm như Hàn Mặc Tử bán trăng. Ai mua phiếm tôi bán phiếm cho!

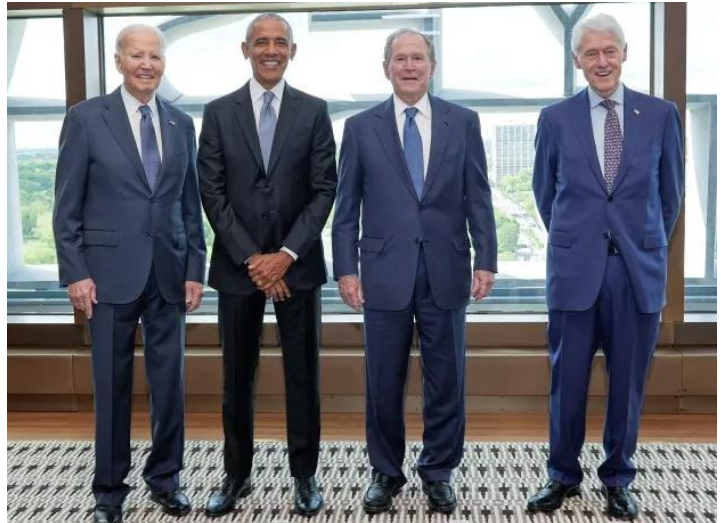
Tổng Thống Obama.

Tổng Thống Clinton.

Tổng Thống Biden.

Bốn cựu Tổng thống gặp nhau.